

Skrydis per audrą

1916 metų vasarą mūsų skrydžiams Verdene dažnai trukdė audros su perkūnija. Jokiam lakūnui nėra malonu skristi audringu oru. Pavyzdžiui, mūsų prie Somos (Somme) visa anglų eskadrilė dėl perkūnijos ir žaibų nusileido mūsų teritorijoje. Taip jie pakliuvo į nelaisvę.

Dar niekada nebandžiau skristi per audros debesis, tačiau slapta norėjau padaryti šį eksperimentą.

Vieną dieną ore buvo juntama artėjanti audra. Kaip tik su užduotimi skridau iš Monto oro uosto į Mecą. Skrendant namo atsitiko neįtikėtinas dalykas. Sukiojaušiu Meco nusileidimo aikštelėje ir jau planavau skristi namo. Išvaręs lėktuvą iš angaro, pastebėjau pirmuosius artėjančios audros požymius. Vėjas kėlė aukštyn smėlio sūkurius, iš šiaurės slinko juoda debesų juosta. Seni patyrę lakūnai ragino nebeskristi. Bet buvau pažadėjęs sugrįžti. Pasilikti dėl kažkokios audros man atrodė kvaila. Taigi variklis veikia ir pirmyn! Kylant pradėjo lyti. Numečiau aplytus akinius, nes pro juos nieko negalėjau matyti. Problema iškilo pakeliui – turėjau skristi per Mozelio slėnį, kur jau šėlo audra. Pagalvojau: „Dabar! Man turėtų pasisėkti.“ Vis labiau artėjau prie juodų debesų, kurie, rodos, siekė žemę. Skridau kaip įmanoma žemiau. Galima sakyti, šokinėjau virš

Albatros D.II naikintuvų rikiuotė. Šie lėktuvai pradėti eksploatuoti 1916 m. Maksimalus greitis – 175 km/h, ginkluoti dviem sinchronizuotais kulkosvaidžiais MG 08.

Kylantis *albatrosas*...

namų stogų ir medžių viršūnių. Net nelabai orientavausi, kur esu. Audros gūsis pagavo mano lėktuvą ir kaip kokią popieriaus skiautę metė į šalis. Širdis nusirito į kulnus. Negalėjau leisti kalnuose, privalėjau skristi tolyn.

Aplink buvo tamsu. Mačiau, kaip apačioje vėtra lanksto medžius iki pat žemės. Staiga prieš mane išniro miškinga aukštuma. Supratau, kad šios kliūtis išvengti beveik neįmanoma. Bet mano gerasis *albatrosas* visgi pakilo virš miško ir mane išgelbėjo. Kadangi turėjau skristi tiesiai, kelionė pavirto šokinėjimo per kliūtis rungtimis. Liuoksėjau virš medžių, kaimų, bažnyčių bokštų, virš namų kaminų. Norėdamas juodame debesyje bent ką nors pamatyti, galėjau skristi tik penkių metrų virš žemės aukštyje. Aplink mane blykčiojo žaibai. Tada dar nežinojau, kad žaibas netrenkia į lėktuvą, ir jau mačiau besiantinančią giltinę. Buvau tikras, kad po kelių sekundžių audra mane nublokš į kaimą arba į mišką. Jei dabar motoras sustotų, man būtų galas.

Pagalčiau prieš akis horizonte pasirodė blyški juosta. Ten audra jau buvo praūžusi. Jei nuskrisiu iki šviesios teritorijos – išgyvensiu. Sukaupęs visas likusias jėgas, prisiminęs savo jaunystę ir lengvabūdiškumą, judėjau iš tamsos į šviesą. Staiga, kaip kirviu nukirtus, pasibaigė juodi audros debesis, ir mane tolyn lydėjo tik smarkus lietus. Jaučiausi kaip antrąkart gimęs.

Vis dar lyjant nusileidau gimtajame oro uoste, kur manęs laukė visas būrys. Iš Meco buvo atskriejusi žinutė, kad papuoliau į audros debesį ir pradingau iš akiračio.

Daugiau niekada neskrisiu per audrą. Nebent tokios aukos pareikalautų mano tėvynė.

Pažvelgęs atgal, prisimenu daug gražių skrydžių akimirų. Džiaugiuosi jų nepraleidęs.

Pirmas kartas *fokeryje*

Pradėjęs skraidyti turėjau tik vieną siekį – pilotuoti vienvietį karo lėktuvą. Po ilgų varginančių įkalbinėjimų vadas galų gale davė leidimą „pasisupti“ *fokeriu*. Jo variklio konstrukcija man buvo nežinoma, be to, buvo keista skristi vienam.

Fokeriu dalinausi su draugu, kuris jau seniai žuvęs. Iki pietų skraidydavau aš, po pietų – mano draugas. Abudu bijojome, kad kuris nors nesudaužytų mūsų „dėžutės“. Antrą dieną skridome pasitikti priešų. Ryte nesutikau nė vieno prancūzo, po pietų atėjo eilė skristi kitam. Bet jis nesugrįžo į bazę. Negavome jokios

Fokerių eskadrilė.

Trisparnis vokiečių *Fokker Dr.I*. Šie lėktuvai su 110 arklio galių varikliu galėjo pasiekti apie 160 km/h greitį, nenusileisdami nusukti 300 km. Ginkluoti dviem kulkosvaidžiais *MG 08*.

žinutės. Nieko nežinojome. Vėlai vakare pėstininkai pranešė apie oro mūšį tarp *niuporto* ir vokiečių *fokerio*. Jie teigė matę krentantį vokiečių lėktuvą ant Toter Mano kalvos. Akivaizdu, kad tame lėktuve buvo Reimannas, kadangi kiti pilotai jau buvo grįžę į aviacijos bazę. Liūdėjome dėl drąsaus draugo. Tačiau vėlai naktį sulaukėme telefono skambučio. Mums pranešė, kad priešakinuose Toter Mano kalvos apkasuose netikėtai pasirodė vokiečių lakūnas. Panašu, kad tai buvo Reimannas. Jis buvo priverstas nutūpti dėl pažeisto motoro. Kadangi Reimannas negalėjo pasiekti mūsų linijos, jis nutūpė neutralioje teritorijoje. Lakūnas greitai padegė lėktuvą ir pasislėpė už šimto metrų sprogmens išraustoje duobėje. Naktį lakūnas pasirodė vokiečių apkasuose. Taip baigėsi pirmoji spektaklio „Fokeris“ dalis.

Po kelių savaičių gavome kitą lėktuvą. Šį kartą jaučiau pareigą juo rūpintis. Turbūt tik trečią kartą skridau mažu ir greitu lėktuvu. Startuojant užgeso motoras. Teko tūpti vidury laukų. Akimirksniu šis puikus prietaisas pavirto neaiškios formos metalo krūva. Stebuklas, kad man neatsitiko nieko blogo.

Bombardavimas Rusijoje

Birželį netikėtai turėjome persikelti į kitą vietą. Nežinojome, kur mus veš. Visgi šį tą įtarėme. Tačiau labai nustebome, kai mūsų vadas pranešė naujieną – vykstame į Rusiją. Pervažiavome traukiniu visą Vokietiją, laiką leisdami miegamuosiuose ir valgomuosiuose vagonuose. Galiausiai pasiekėme Kovelį (dab. Ukrainos teritorijoje). Laikinais apsigyvenome traukinio vagonuose. Gyvenimas traukinyje turi savų privalumų: bet kuriuo metu, nekeisdamas gyvenamosios vietos, esi pasirengęs iškelti.

Tačiau plieskiant karštai Rusijos saulei miegamasis vagonas yra baisiausia, kas gali nutikti. Todėl aš ir du mano draugai – Gerstenbergas ir Scheele persikėlėme į netoliese esantį miškelį, kuriame pasistatėme palapinę. Gyvenome kaip čigai. Buvo geri laikai!

*

Mūsų oro eskadrilė Rusijoje numetė daug bombų. Stengėmės sunervinti rusus, todėl savo „kiaušinius“ dėjome ant gražiausių jų geležinkelio pervažų. Kartą mūsų oro būrys skrido bombarduoti netoliese esančios svarbios geležinkelio stoties Manevyčiuose (Manevychi, Ukraina), maždaug trisdešimt kilometrų už

Geležinkelio stoties bombardavimas Pirmojo pasaulinio karo metais.
Tikslī vieta nežinoma.

Rusijos priešlėktuvinės gynybos kariai su savo 76,2 mm kalibro zenitiniu pabūklū.

fronto. Rusai planavo antpuolį, todėl ši stotis buvo užkišta daugybe traukinių. Jie stovėjo vienas šalia kito, visa teritorija duso nuo vagonų – tai labai gerai matėsi iš viršaus. Traukiniai stovėjo net jų prasilenkimo vietose. Trumpai tariant, tai buvo naikintuvo dėmesio verta vieta.

Žavėtis galima bet kuo. Tuo metu mane iš proto varė bombų mėtymas. Bombardavimas man teikė neišpasakytą malonumą. Per dieną į orą kildavau du kartus.

Tąkart pasirinkome Manevyčius. Visos eskadrilės buvo pasiruošusios skrydžiui į Rusiją. Lėktuvai stovėjo prie starto linijos. Kiekvienas pilotas patikrindavo motorą, norėdamas apsidrausti nuo nesėkmių ir neplanuotų nusileidimų svetimoje šalyje, ypač Rusijoje. Rusai, kaip laukiniai, nekenčia vokiečių lakūnų. Jeigu kurį pagaus, tikrai užmuš. Tai vienintelis pavojus Rusijoje, kadangi priešai lakūnų neturi. Tiksliau pasakius, beveik neturi. Jei koks netyčia pasirodys, jam labai nepasiseks – bus nušautas. Kai kurie ginklai, kuriais rusai ginasi nuo lėktuvų, yra visai neblogi, tačiau jų turi per mažai. Taigi, vakaruose lėktuvo atakas galėjome pavadinti sunkiu darbu, rytuose – poilsiu.

*

Lėktuvai sunkiai riedėjo prie pakilimo linijos. Iki pat viršaus jie buvo užpildyti bombomis. Kartais pusantro šimto kilogramų svorio bombas tekdavo tampyti ir

Bombardavimas Pirmojo pasaulinio karo metais. Nuotraukoje matyti ant įtvirtinto forto metamos bombos.

normaliu C tipo lėktuvu³⁴. Be to, kartu su manimi skrisdavo ir labai sunkus antrasis pilotas, kuriam badas tikrai nežiūrėjo į akis. Turėjau ir du kulkosvaidžius. Deja, Rusijoje jų taip ir neišbandžiau. Gaila, kad mano trofėjų sąrašė nėra nė vieno ruso. Kaip žaviai kabotų ant sienos jo kokarda³⁵.

Valdyti sunkų, bombų pakrautą lėktuvą, ypač po karšta Rusijos vidurdienio saule, – ne juokas. Mūsų „laivelis“ suposi itin nemaloniai. Savime suprantama, lėktuvai šiaip sau žemyn nekrenta, nes tuo rūpinasi šimtas penkiasdešimt „arklių“. Tačiau vos krutant apima labai nemalonius jausmas, ypač kai su savimi turi sprogstamųjų užtaisų ir benzino.

Pagaliau – ramios skridimo sąlygos. Dabar galėsime pasimėgauti bombardavimu. Nuostabu skristi, turėti aiškų tikslą ir konkretų įsakymą. Išmetęs bombą jauti, kad gali pasiekti numatytą tikslą, priešingai nei skrisdamas į medžioklę, iš kurios gali grįžti ir nieko nepešęs. Tada gali savęs tik paklausti, ar galėjai padaryti geriau. Man patiko mėtyti bombas. Mano porininkas greitai išmoko skristi taip, kad numatytas tikslas atsидurtų tiesiai po lėktuvu ir tinkamu momentu

34 C tipo lėktuvas – tipo raidė nurodo, kokiai kategorijai priklauso vokiečių dvivietis karinis lėktuvas.

35 Kokarda – valstybinės vėliavos spalvų atpažinimo ženklelis ant uniformos.

nutaikius su teleskopu būtų galima tiksliai „padėti kiaušini“. Man patiko skrydžiai į Manevyčius. Jų buvo ne vienas.

Skridome virš milžiniško miško, kuriame klajojo tik briedžiai ir lūšys. Kaimai taip pat atrodė apgailėtina: juose labos nakties galėjai palinkėti tik klaidžiojančioms lapėms. Vienintelis kaimas apylinkėse, kuriame dar alsavo šiek tiek gyvybės, buvo Manevyčiai. Aplink jį rikiavosi nesuskaičiuojama galybė palapinių. Šalia geležinkelio stoties matėsi daug barakų. Šiame bruzdėlyne buvo sunku rasti Raudonąją Kryžių. Skrendant prieš mūsų akis išniro dar vienas pastatų kompleksas: rūkstantys namai ir barakai. Matėsi, kad bomba gana tiksliai pasiekė tikslą. Sprogimas užvertė net ir išėjimą iš geležinkelio stoties. Virš lokomotyvų vis dar sklaidėsi dūmai. Mašinistai, matyt, slėpėsi priedangoje ar kur nors kitur. Iš kito šono ką tik pajudėjo dar vienas lokomotyvas. Iš karto kilo mintis paleisti į jį bombą. Pasukome lėktuvą ir keletą šimtų metrų prieš lokomotyvą numetėme „dovanėlę“. Trokštamas tikslas pasiektas – traukinys sustojo.

Pasukome atgal. Nusitaikę teleskopu, vieną po kitos metėme bombas ant geležinkelio stoties. Turėjome daug laiko, niekur neskubėjome. Nors prieš aviacijos bazę buvo netoliese, jų lakūnų nesimatė. Girdėjosi tik pavienių kulkosvaidžių kalenimas visai kitoje pusėje, nei skridome mes. Vieną bombą pasilikome lėktuve, tikėdamiesi ją panaudoti pakeliui namo.

Staiga pamatėme iš priešų stovyklos kylantį naikintuvą. Negi jis sugalvojo mus užpulti? Netikiu. Panašu, kad ore lakūnui atrodė saugiau, nes oro uostas buvo pati patogiausia vieta nutupdyti bombą.

Rusų kariuomenės artileristai prie savo žvalgomojo aerostato.